

REGULI MONAHALE ÎN SECOLELE III - IV

Pr. drd. Gabriel-Dorin Pandelescu

„Văzând străină Întruparea lui Dumnezeu să ne
înstrăinăm de lumea cea deșartă...” (Acatist)

Monahismul a rămas până astăzi o provocare pentru omul modern, mai mult decât a însemnat pentru omul secolelor trecute, prin aceea că omul actual este tot mai puțin preocupat să cunoască și să înțeleagă esența monahismului, care este una dumnezeiască.

Monahul Nicolae de la Rohia, inspirat de aprecierile mitropolitului Antonie Plămădeală din lucrarea sa, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, scrie: „Monahismul este un soi de anticipare a vieții eterne în veacul prezent, confirmarea constantă și expresă a perspectivei eshatologice a existenței. Întrebându-se o imagistică vie și percutantă, ni se arată că nu există știință fără câțiva oameni de geniu care se consacră integral științei. Nu există muzică fără compozitori de geniu, adică fără câțiva indivizi care se consacră integral tainelor muzicii. Monahul este tipul creștinului care se consacră integral vieții în Hristos; este creștinul absolut”¹.

Același Steinhardt considera monahismul drept răsturnarea tuturor principiilor de viață strict umane printr-o nebună și salvatoare cursă în contrasens cu lumea: dacă lumea caută să agonisească, monahul risipește prin generozitatea lui; dacă lumea se cufundă cu plăcere în senzualitate, monahii iubesc asprimea înfrânării, dacă lumea caută să domine, atunci călugărul alege liber să se supună în deplină ascultare superiorului său².

Monahismul ortodox încă de la început s-a menținut într-o anumită unitate de formă și organizare deși, firesc pe parcursul secolelor a înregistrat

---

1. N. Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, Ed. Episcopiei Ortodoxe a Sătmărilor și Marameșului, Baia Mare, 1992, p. 18.

2. *Ibidem*, p. 19.

transformări organice, păstrându-se nealterat totuși miezul vital al monahismului - cele trei voturi monahale: ascultarea deplină, sărăcia de bunăvoie și castitatea până la moarte.

Spre deosebire de monahismul apusean caracterizat ca o largă diversitate de reguli și constituții, în Răsărit, regulile au un caracter secundar. În acest sens, Î.P.S. Mitropolit Antonie Plămădeală consideră că „tradiția, la noi, înlocuiește regula”³.

Este vorba, precum este lesne de observat, de comuniunea cu predecesorul, cu părintele duhovnicesc de la care a primit îndrumări, căruia i-a urmat viața, căruia îi repetă obiceiurile, înțelepciunea și discernământul. Părintele său duhovnic, fostul stareț, este exemplul, regula care trebuie continuată. Această comuniune cu predecesorul îi dă starețului sensul și garanția autenticității. Această comuniune duhovnicească asemănătoare succesiunii apostolice în Biserică este grefată pe Regulile monahale scrise tocmai pentru a disciplina viața călugărilor, amenințată la un anumit moment de dezordine și confuzii.

În acest sens, sunt actualizate permanent în monahismul ortodox Regulile Sf. Vasile cel Mare (330-379), adevărate manuale practice și teoretice destinate mănăstirilor, cuprinzând principii tipice pentru viața călugărească, dar și modalități concrete de împlinire a acestor principii în viața de zi cu zi din mănăstiri. Regulile vasiliene erau inițial adresate monahilor adunați pe malul râului Iris, în Pont, într-o localitate nu departe de Neo-Cezareea, monahi aflați sub îndrumarea marelui Vasile. Lângă această mănăstire, pe malul celălalt al Irisului, exista o mănăstire de maici unde trăiau și mama Sf. Vasile - Emilia, precum și sora sa, Macrina cea Tânără.

În monahism se intră prin ceremonialul tunderii, un ceremonial grav și unic. Acesta semnifică moartea pentru lumea aceasta și, concomitent, renașterea la o cu totul altfel de viață, una asemănătoare îngerilor. Și pentru că murim doar o singură dată, în Răsărit nu se practică monahismul pe perioade determinate de timp și nici dezlegări de la îndeplinirea voturilor monahale nu se dau, așa cum se practică în catolicism. În Biserica Romană există și o categorie intermediară de credincioși care nu respectă toate voturile monastice, dar nici o viață de familie, obișnuită, nu duc.

---

3. Î.P.S. Mitropolit Antonie Plămădeală, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, București, 1984, p. 32.

Înțelegerea monahismului se face în primul rând pornind de la experiența primilor legislatori în câmpul monahal, Cuv. Pahomie cel Mare (276-349) și Sfântul Vasile cel Mare (330-379), pentru a-i aminti doar pe cei dintâi și cei mai importanți, care vor rămâne normativi în toată lumea creștină.

Înțelegerea fenomenului monastic, precum și reînvierea vieții mănăstirești nu se pot face în absența cunoașterii regulilor celor doi mari asceți și de aceea apelul la aceștia este mereu necesar și bine venit. Nu poate fi vorba de o transpunere „in corpore“ a modelului de viață pe care îl propun aceștia, ci de păstrarea nealterată a spiritului mănăstirilor, conduse de acești mari reorganizatori ai vieții monahale, a principiilor solide de viață pe care ei le-au lansat unei lumi în prefacere, precum și de o serie de modalități practice de împlinire a vieții celei îngerești.

Lucrarea de față își propune să analizeze regula pahomiană și comunitatea careia i se adresează, incluzând și o serie de date privind viața Cuv. Pahomie cel Mare, date care vor contribui la o mai bună înțelegere a regulii care-i poartă numele.

În continuare, este observată viața Sf. Ierarh Vasile cel Mare, opera lui ascetică, întemeierea și funcționarea comunității monahale de la Annesi, precum și regula sa, ca sinteză a regulii pahomiene și a altor câțiva mari stareți egipteni.

Pentru lumea catolică este esențială regula benedictină, care va fi analizată după prezentarea câtorva repere biografice ale autorului regulii.

În cele din urmă vom prezenta o serie de concluzii atât la finalul analizei fiecărei reguli, cât și la finalul prezentei lucrări.

Cuviosul Pahomie cel Mare

Primul legislator al monahismului este Cuv. Pahomie cel Mare (276-349). Acesta era originar din Tebaida de Sus, din satul Seneboscu și se convertește la creștinism la vârsta de 20 de ani, văzând atitudinea caldă și ospitalieră a creștinilor din orașul Oxyrinthus, unde se afla ca soldat într-o campanie militară.

Făgăduiește a se converti dacă va scăpa cu viață din luptă și își împlinește făgăduința făcută, botezându-se chiar în satul său natal. Militar până la vârsta maturității, Cuv. Pahomie părăsește armata imperială pentru a se înrola de această dată în armata Dumnezeului Savaot. Spiritul său, format inițial în cadrul armatei, se va resimți și în regulile sale care au o notă de asprime și care încearcă să disciplineze astfel pe începătorii în viața monahală. Petrece

mai mulți ani în pustie sub ascultarea avvei Palamon, face experiența vieții eremitice, necunoscută lumii romane a secolului IV, are o serie de viziuni în urma cărora un înger îi va lumina tablele cuprinzând Regula care îi poartă numele. Regulile sale sunt destinate chinoviilor, care abia acum încep să se întemeieze. Astfel, ia naștere o întreagă confederație de obști mai mari sau mai mici, aflate sub ascultarea Cuv. Pahomie, între care se distinge comunitatea din Tabenna.

Se observă foarte ușor o anumită rigiditate și asprime în regulile sale, care se datorează credem formării sale militare, precum și campaniilor îndelungate pe care le-a purtat în tinerețe. Remarcăm, de asemenea, o coloratură specifică Egiptului antic vizibilă în modul de ridicare a chiliilor, în hrana călugărilor, în munca manuală la împletirea funiilor, rogojinilor din papură muiată cu o seară înainte, îmbrăcămintea adaptată climei egiptene (sandale, toiaș, leviton, cojocel etc.), apoi rânduiala de rugăciune, de odihnă etc. Regula pahomiană a fost scrisă inițial în limba egipteană, din care a fost tradusă, relativ timpuriu, de Fer. Ieronim, în limba latină și care constituie singura versiune ajunsă până la noi, cuprinsă în J.P. Migne, *Patrologia Latinae*, tomul 23.

Se constată o similitudine evidentă între modul primirii tablelor Legii în Sinai și primirea regulilor monahale de către Cuv. Pahomie, similitudine menită, credem, a spori autoritatea celor din urmă. Așezământul pahomian cuprinde 194 de reguli cu valoare obligatorie pentru monahii din Tabenna și nu numai.

Organizarea obștii pahomiene

Inspirată din modul de viață tipic egiptenilor, regula pahomiană are la bază o ascultare radicală față de superior. Obștea este structurată piramidal, în „case“ conduse de un dascăl. Casa este formată din 10 inși care au aceeași preocupare. Trei-patru case alcătuiesc un trib. Fiecare casă avea un econom și un ajutor de econom. Deasupra tuturor era avva sau starețul.

Succesul enorm de care s-a bucurat regula pahomiană în lumea egipteană se vede din aceea că, nu la mult timp după moartea Cuv. Pahomie, călugării care păstrau regula sa, potrivit unor istorici, însumau impresionantul număr de 50.000.

Accentul în regula sa cade pe muncă și doar în plan secund este organizată și viața de rugăciune. Munca, în viziunea Cuv. Pahomie, se realizează nu în vederea unui câștig, necesar de altfel obștii, cât mai cu seamă în ve-

derea disciplinării simțurilor, ajutorării pelerinilor, săracilor, infirmilor etc.

Faptul că marele avvă îi trata cu mult mai multă omenie pe călugări decât era obiceiul în lumea romană a sporit afluxul tinerilor novici spre mănăstiri, dar și prestigiul marelui întemeietor de obști.

Rugăciunea ocupă unul din locurile cele mai importante în așezământul pahomian. La sunetul trâmbiței (toaca de astăzi), viețuitorii vin la biserică și se roagă. Tăcerea este o condiție premergătoare rugăciunii, de aceea este recomandată cu multă stăruință și chiar sub amenințarea pedepselor.

Seara se citeau psalmi, noaptea avea loc o slujbă compusă în special din psalmi, rugăciuni și cântări, dimineața, de asemenea, se citeau psalmi, și urma Sfânta Liturghie. În regula pahomiană apar distinct cele trei voturi monahale, care vor constitui coloana vertebrală a vieții monahale până astăzi: ascultarea necondiționată, castitatea până la moarte printr-o înfrânare curajoasă a instinctelor, precum și sărăcia deplină, ca o renunțare la lume și la încrederea în sine. Pe lângă acestea, se pot adăuga virtuțile viețuirii în obște: cultivarea smereniei, frângerea părerii înalte de sine, ajutorarea frățească, răbdarea etc.

Cel mai important merit al regulii pahomiene constă în aceea că deschide drumul formulării idealurilor de viață specific monastice precum și modalități exacte de împlinire a acestor idealuri, conturând și definind hotărâtor această nouă și nobile filosofie. Un alt merit al acestei reguli este acela că mulțimea foarte mare a călugărilor formați în lumina așezământului său a probat, prin curăția vieții lor, înălțimea idealurilor la care monahii au fost chemați.

Astfel, istoricul Sozomen († 450) scrie în *Istoria* sa: „Acei ce îmbrățișaseră în acel timp viața călugărească făcură mare cinste Bisericii și confirmară foarte mult adevărul doctrinei sale prin curăția moravurilor lor. «Filosofia» pe care ei o profesau este unul din cele mai bogate daruri pe care cerul l-a făcut vreodată pământului”⁴.

Dacă regula pahomiană nu și-a găsit aplicabilitate pretutindeni și pe parcursul secolelor următoare, se datorează caracterului său ancorat puternic în realitățile geografice, climatice și ocupaționale ale Egiptului antic.

Regula a fost completată pe măsura apariției a noi cazuri, cărora spiritul pahomian le-a dat o soluționare. În acest fel s-au adus completări de către

---

4. Sozomen, *Istoria Bisericească*, cartea I, cap. XI.

Sf. Teodor cel Sfințit și Orsisie, ucenici ai Cuv. Pahomie. Avva Orsisie va lăsa la rândul său ucenicilor o *Scurtă privire asupra rânduiei tabeniților*, lăsată ca testament ucenicilor lui cu legământul de a-l păstra întocmai⁵. La acestea se pot adăuga trei culegeri mici de rânduiei ale Sf. Părinți:

- a) Rânduiala Sf. Părinți Macarie, Pafnutie și alți 34 de stareți;
- b) o rânduială a Sf. Părinți pentru monahi;
- c) o altă rânduială a Sf. Părinți pentru monahi⁶.

Pe lângă acestea, mai circulau în secolul IV *Rânduiala Sf. Macarie Alexandrinul și Epistola fericitului Macarie către monahi*⁷. Aceste scrieri au fost cunoscute de Sf. Vasile cel Mare care le-a și turnat într-o formă nouă, proprie gândirii sale. Acesta a cunoscut comunitățile eustațiene, precum și diverși eremiți din Egipt, Siria, Palestina și Mesopotamia. Regula vasiliană este expresia convingerilor și experienței personale a autorului ei, convingeri hrănite din Sf. Scriptură.

Viața Sfântului Vasile cel Mare

S-a născut în Cezareea Capadociei în 329 sau, potrivit altor teologi, în 330, într-o familie nobilă astfel, încât încă din copilărie este îndrumat spre studiu și evlavie. Bunica sa dinspre tată, Macrina cea Bătrână și mama sa, Emilia, vor călăuzi pașii tânărului Vasile spre lumina cărții, dar și spre cea a Evangheliei.

După studiile din Cezareea Capadociei, unde îl va cunoaște pe Grigorie de Nazianz, de care va fi legat pentru toată viața, tânărul Vasile merge la studii în vestitul Bizanț - Constantinopol, unde va audia mari profesori, filosofi și retori celebri, între care se distingea Libaniu, cu care de altfel va corespunda până târziu.

La „Atena cea de aur“, Vasile este întâmpinat de Grigorie, aflat deja aici pentru studii. Erau „un singur suflet în două trupuri“, cum va mărturisi mai târziu într-o epistolă a sa Sf. Vasile, „unul în altul și unul lângă celălalt“.

Întors în Cezareea, profesează o vreme retorică, între anii 355-357, dar la sfatul surorii sale Macrina cea Tânără, tânărul se va dedica integral slujirii lui Dumnezeu.

Într-o confesiune mișcătoare, caracterizând această perioadă, Sf. Va-

5. Cf. episcop Visarion, *Vechile rânduiei monahale*, Măn. Dobrușa, Soroca, 1929, p. 9.

6. Vezi ep. Visarion, *op. cit.*, p. 211-219.

7. Ep. Visarion, *op. cit.*, p. 223-232.

sile precizează că: „Trezindu-se ca dintr-un somn adânc, văzând lumina adevărului Evangheliei și găsind drumul desăvârșirii în comuniune cu frații cei lipsiți și în desprinderea de cele ale lumii, a întreprins o călătorie de studii în timpul căreia a cercetat așezările monahale din Alexandria și restul Egiptului, din Palestina, Siria și Mesopotamia unde a admirat nevoițele, stăruința în rugăciune, cugetul înalt și moartea lui Iisus în trupurile fraților, ceea ce a provocat dorința de a-i urma”⁸.

În urma unor neînțelegeri cu episcopul Cezareii, pleacă în Pont, pe malul Irisului, unde va prelua conducerea micii mănăstiri aflate acolo⁹.

Aici, Sf. Vasile, preot deja, poartă o bogată corespondență cu Sf. Grigorie, pe care-l invită prin două scrisori să vină în Pont și alcătuieste, împreună cu Sf. Grigorie, după venirea acestuia în mănăstire, opera sa cu caracter ascetic. Nu putem ști totuși măsura în care gândirea Sf. Grigorie a influențat regula monahală, întrucât nici el și nici Sf. Vasile nu ne-au lăsat însemnări exacte, însă cunoscând afinitatea de idei ale celor două mari personalități, credem că întreaga concepție despre monahism din Regula vasiliană răspunde perfect sensibilității și idealurilor celor doi mari Sfinți Părinți.

Exista la acea dată o diversitate periculoasă de practici ascetice, mulți călugări neavând îndrumări precise pentru traiul lor. Este cazul comunității conduse de episcopul Eustațiu de Sevasta, condamnat de Sinodul de la Gangra, 340, prin canoanele 5 și 6 pentru exagerările sale.

Organizând cele două mănăstiri din Pont după modelul chinovial văzut în Egipt, Sf. Vasile reorganizează temeinic monahismul de tip chinovial din întreaga Biserică creștină, pentru toate secolele viitoare. Interesant este că potrivit regulii 54 a Sf. Vasile, precum și mărturiei istoricilor Sozomen și Rufin de Aquileea, se pare că Sf. Vasile a întemeiat și alte mănăstiri, exceptând pe cele două de pe malul Irisului, una de călugări, iar cealaltă de maici. Pledând energic pentru viața de obște, Sf. Vasile nu-i uită nici pe călugării singuratici, cărora le trimite scrisori (39 și 40), povățuindu-i să păzească sfaturile evanghelice ale Mântuitorului.

---

8. Pr. prof. dr. Ioan Gh. Coman, *Personalitatea Sf. Vasile cel Mare*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1980, p. 29.

9. Sf. Grigorie de Nazianz, *Necrolog în cinstea marelui Vasile*.

Regula sa

Are la bază Cuvântul Scripturii astfel, încât fiecare răspuns acordat ascultătorilor săi se temeluește pe Revelația dumnezeiască. Acest lucru este evident și putem spune că regula sa este vlăstarul răsărit din trunchiul sănătos al Revelației dumnezeiești. Teologii au identificat numai în *Regulile morale* prezența a 1.542 de versete biblice din Noul Testament¹⁰.

În al doilea rând, regulile Sf. Vasile cel Mare au suferit o influență puternică din partea regulilor lui Pahomie cel Mare și îndrumărilor cu caracter ascetic date ucenicilor de Sf. Antonie cel Mare. Rânduiala Cuviosului Vasile se deosebește de cea a Sf. Pahomie, întrucât acesta (Vasile) proclamă fiecare regulă a sa din perspectivă duhovnicească, interioară și se preocupă mai puțin de latura practică și concretă a regulii. Acest lucru vădește capacitatea speculativă, finețea psihologică, tactul pedagogic, cunoașterea profundă a Scripturilor și mai puțin latura pragmatică, în care va excela Regula pahomiană¹¹.

Opera ascetică a Cuv. Vasile cel Mare se cuprinde în colecția patrologică a lui J.P. Migne, vol. 31, col. 617-1428, fiind grupată sub titlul „Ale celui dintre sfinți părintelui nostru Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareii Capadociei“.

Cuprinde:

- 1) prealabilă înfățișare ascetică;
- 2) cuvânt ascetic I; sfătuire pentru renunțare la viața lumească și pentru desăvârșire;
- 3) cuvânt despre asceză; cum se cuvine să se pregătească monahul;
- 4) despre Judecata lui Dumnezeu;
- 5) cuvânt despre credință;
- 6) tabelul regulilor morale;
- 7) regulile morale (Τα Ητικα);
- 8) cuvânt ascetic II;
- 9) cuvânt ascetic III;
- 10) Regulile mari (Οροι κατ πλατος);
- 11) Regulile mici (Οροι κατ επιτομην) cu capitolele, cuvânt înainte și cele 313 reguli mici);

10. J. Gribomont, Les Règles Morales de Saint Basile et le N. Testament, în „Studii patristice“, vol. II, partea a II-a, Berlin, 1987, p. 418. Apud. Ioan Gh. Coman, *Personalitatea Sfântului Vasile cel Mare*, în *op.cit.*, p. 44.

11. Arhid. Ioan Floca, *Sf. Vasile cel Mare, reorganizator al vieții monastice*, p. 338.

12) epitimii;

13) constituțiile ascetice (ασκητικαι δια ταξεις);

14) cuvânt pentru informare despre exercitarea ascezei (λογος εις την υποτυπωσιν της ασκησεως)¹².

Traducerea timpurie a regulii basiliene de către Rufin (deși a tradus doar 203 întrebări și răspunsuri fără o ordine sistematică) a ușurat cunoașterea regulii sale și în Apus, prin intermediul altor reorganizatori care s-au inspirat masiv din regulile Marelui Vasile: Ioan Cassian, Niceta de Remesiana și Cuviosul Benedict de Nursia.

Regulile morale, în număr de 80, își propun să înrăurească monahul și creștinul să cunoască principiile morale de viață creștină fondate pe revelația nou-testamentară, și argumentate în acest sens cu foarte multe versete biblice.

Regulile morale sunt desfășurate și lansate cu un tact pedagogic deosebit, cu o argumentație și o interpretare ortodoxă a Scripturii, dovedindu-se un exeget neîntrecut și punând în lumină armonia dintre Noul Testament și Vechiul Testament, precum și cea dintre Revelație și pedagogia creștină.

Regulile mari sunt o colecție de 55 de principii morale creștine, precedate de un mic cuvânt premergător. Din acest cuvânt înainte se deduce faptul că regulile au fost scrise în timpul șederii sale în mănăstirea din Pont între călugării adunați aici.

Regulile mici însumează un număr de 313 reguli precedate și ele de un cuvânt înainte. De asemenea, din acest cuvânt premergător se vede clar că și această scriere este rodul experienței din mănăstirile de pe malul Irisului din Pont.

În majoritatea *Regulilor mici*, Sfântul Vasile cel Mare explică texte din Sfânta Scriptură, mai greu de înțeles pentru cei neinițiați în privința regulilor de interpretare, așa cum procedase și în regulile morale; dar sunt destul de multe lucruri în care Sfântul Vasile cel Mare lămurește și îndrumă pe creștini spre cumpătare în toate, până și la râs, spre înfrânare, spre ferirea de ceea ce împrăștie minte.

Semnificația și scopul vieții monastice sunt anunțate în precuvântarea la *Regulile mari* astfel: „Noi care ne-am propus unul și același scop, a trăi potrivit pietății, ne-am adunat aici în numele Domnului nostru Iisus Hristos:

---

12. Vezi Iorgu D. Ivan, P.S.B. II, p. 20.

voi pentru a învăța ceva din cele ce privesc mântuirea, iar eu mă simt nevoit să predic zi și noapte și să arăt care sunt poruncile lui Dumnezeu...”¹³.

Pentru realizarea pietății și pentru câștigarea sfințeniei, mănăstirea este locul ideal, iar regula monastică este menită tocmai a înlesni acest lucru.

Astfel, Sfântul Vasile scrie: „Fiindcă timpul de față ne este foarte prielnic și locul acesta oferă toată liniștea și tăcerea, scutiți fiind de vuietul din afară, să ne rugăm împreună, ca să dăm la vreme hrana necesară celor ce servesc dimpreună cu noi, iar voi, primind cuvântul, să dați ca pământul cel bun, fructe bogate de dreptate, depline și înmulțite, precum este scris (Matei 13, 23).

Deci, vă rog fierbinte, pentru iubirea Domnului nostru Iisus Hristos, a Celui ce S-a dat pe Sine pentru păcatele noastre (Tit 2, 14), să purtăm grijă de sufletele noastre, să ne întristăm pentru deșertăciunea noastră de mai înainte și pe viitor să luptăm pentru slava lui Dumnezeu și a Hristosului Său și a Duhului Sfânt și demn de închinare. Să nu stăruim în moliciune și lăncezeală, nici să pierdem timpul de față prin trândăvie... Acum, zice Apostolul, este timpul potrivit, acum este ziua mântuirii (II Cor. 6, 2). Să trecem de la viața de rând la trăirea integrală și plenară a Evangheliei”¹⁴.

Principiile fundamentale de organizare și funcționare a mănăstirii după Sfântul Vasile cel Mare

Arhid. prof. I. Floca enumeră opt principii fundamentale și 11 principii comune, de organizare a unei mănăstiri¹⁵.

Principii fundamentale:

- a) Porunca dumnezeiască a iubirii de Dumnezeu și de oameni.
- b) Principiul renunțării sau al lepădării de toate, al sărăciei de bunăvoie a monahului.
- c) Principiul ascezei continue, al înfrânării de la plăceri, poftă și patimi, al lepădării de sine și fecioriei, constă în rânduiala potrivit căreia, spune Sf. Vasile cel Mare, „pentru a plăcea lui Dumnezeu să se lepede de grijile lumii prin totală lepădare a împrăștierii gândurilor“ (R.M.V,1) „să se desfacă din cătușele patimilor [acestei] vieți“ (R.M.V, 2).
- d) Principiul izolării, traiului în singurătate în ceea ce privește locuința

---

13. Precuvântare la *Regulile mici*, Migne, P.G. 31, col. 889.

14. Precuvântare, 1 *Regulile mari*, Migne, P.G., 31, col. 889.

15. *Drept canonic ortodox*, vol. I, București, 1990, p. 525-531.

monahului. Această singurătate, această intimitate a călugărului față de sine însuși este aducătoare de roade duhovnicești (cu totul admirabile): tăcerea, liniștea gândurilor, lacrimile rugăciunii și pocăinței, desprinderea de griji și alipirea puternică de Dumnezeu „totală uitare a celor trecute și depărtarea de voința proprie“ (R.M., VI, 1).

e) Principiul trăirii în comunitate este o constantă a tuturor scrierilor Sf. Vasile, argumentându-și opinia potrivit analogiei vieții monahale chinoviale cu sănătatea și unitatea corpului uman.

Frații depind unul de altul, se ridică unul pe altul din cădere, își cunosc mai bine scăderile în comuniune, se smeresc în acest fel mai bine, se ajută mai bine, după cum în cadrul corpului omenesc, toate membrele se ajută unul pe altul, iar sănătatea acestuia este o rezultată a sănătății tuturor celorlalte membre.

Dovedind echilibru și cunoaștere largă a aspectelor vieții monastice, Sf. Vasile nu exclude viața anahoretică, ci doar o așază ca pe o treaptă următoare viețuirii în obște, unde călugărul va dobândi experiență și daruri duhovnicești care să-l facă apt al vieții în singurătate, acolo unde primejdiile duhovnicești sunt mai greu de trecut;

f) Principiul ascultării de superiorul mănăstirii decurge firesc din teza paulină a unității și integrității corpului Bisericii (I Cor. 12, 8-10) analogă corpului unei mănăstiri. În acest sens, după cum capul Bisericii este Hristos, capul, conducătorul obștii este starețul, părintele tuturor (R.M. XXIV).

Ascultarea este privită foarte serios și profund atât din punctul de vedere al starețului „care este dator să vegheze pentru sufletele celor cu care locuiește împreună și să poarte grijă de cele ce privesc mântuirea fiecăruia, ca unul ce are să dea socoteală pentru aceasta“ (R.M. XXV, 2) după modelul iubirii și responsabilității purtate de Hristos pentru ucenicii Săi (Ioan 15, 13).

Ascultarea este privită apoi și din punctul de vedere al ucenicului și în acest sens, ascultarea trebuie să fie întreagă, necondiționată, încât „nici o mișcare a sufletului să nu o păstreze pentru sine, secretă“ (R.M. XXVI, 1), ci să-și destăinuie proestosului și gândurile cele mai tainice și cele mai nevinovate.

În caz de abuzuri atât din partea proestosului, cât și din partea ucenicului, aceștia „să se certe de către cei mai bătrâni și mai înțelepți ai mănăstirii (R.M. XXVII).

g) Principiul împletirii cercetării Sf. Scripturi, cu rugăciunea și cu munca.

Cea mai importantă activitate a călugărului este, desigur, rugăciunea, iar Sfântul Vasile recomandă două feluri de rugăciune: de preamărire și de cerere, recomandând rugătorului ca mai întâi să se lepede de sine, apoi să preamărească pe Dumnezeu pentru câte i s-au rânduit lui și abia în ultimă măsură să ceară lui Dumnezeu acele lucruri care-i sunt folositoare.

Marele ierarh nu uită să arate care sunt timpurile potrivite pentru rugăciune, care este rânduiala de rugăciuni care trebuie săvârșită cu prilejul fiecărei ceas, cum să se citească, cum să se cânte la sfintele slujbe etc.

Scopul rugăciunii este rugăciunea neconținută, în aducerea aminte necurmată de Dumnezeu și petrecerea întru El cu toată luarea aminte (R.m. 5).

Cercetarea Sf. Scripturi este pentru Sf. Vasile cel Mare un mijloc eficace pentru cunoașterea voii celei bune a lui Dumnezeu pentru călugăr, pentru dobândirea înțelepciunii spre mântuire, pentru agonisirea bunurilor, roadelor celor duhovnicești, pe care le culege monahul din Scripturi ca dintr-o livadă prea bogată, cu scopul de a le dărui și celor care au trebuință de aceste roade sfinte.

Munca este nelipsită din obștea vasiliană. Fundamentarea acestui principiu este scripturistică și tradițională (Matei 10, 10; Efes. 4, 28; II Tes. 3, 18 ș.a.) după modelul vieții trăite în comuniune de către Mântuitorul și Sfinții Apostoli.

Vorbind despre felurile rucodeliei ce se cade monahului, Sf. Vasile scrie: „se cade călugărului a se ocupa cu lucruri cuviincioase, străine de orice neguțătorie, de pierderi de timp și de câștig neîngăduit, care s-ar putea lucra în bună măsură în casă, fără a ieși de sub acoperământul său, încât și lucrul să meargă, și tăcerea să se păstreze“ (R.m. 5; R.M. XXXVIII).

Munca trebuie făcută cu drag, nu din silă, fără a căuta lucrurile cele mai plăcute, ci pe cele rânduite de stareț, iar scopul muncii trebuie să fie acoperirea trebuințelor obștii, ajutorarea celor săraci, a pelerinilor, precum, mai ales, domolirea patimilor din om.

h) Obligatorietatea împărtășirii cât mai dese.

Un lucru interesant îl constituie recomandarea ierarhului capadocian de a se împărtăși monahii cât mai des, de este cu putință chiar în fiecare zi. Spre împărtășirea Sf. Taine, călugărul trebuie să vină cu multă cucernicie, cu inimă curată, cu vrednicie, având în minte avertismentul Sf. Ap. Pavel care spune: „Cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie (Trupul și Sângele Domnului), acela mănâncă și bea lui-și osândă.“ (I Cor. 11, 29) (R.m. 309).

În afara principiilor fundamentale ale regulii vasiliene, arhid. prof. Ioan

N. Floca sintetizează și reliefează o serie de norme comune de organizare a obștilor, astfel:

a) Norme privind ispitirea ucenicului (R.M. X), împărțirea bunurilor deținute anterior (R.M. IX), vârsta primirii în mănăstire, tăcerea și stăpânirea de sine a novicelui ca prime virtuți etc.

b) Norme cu privire la alegerea, calitățile, atribuțiile, certarea (după caz) care se cuvin proestosului mănăstirii. Tot Sf. Vasile recomandă alegerea unui secund al proestosului pentru a-l suplini pe acesta atunci când lipsește din mănăstire;

c) Norme precise privind comportamentul monahului în călătorie, în vizită la frați, în biserică, în chilie, purtarea brâului (R.M. XXIII), recomandând în toate măsură dreaptă, inclusiv la râs (R.M. 17), la masă (R.M. XVIII).

d) Virtutea supremă a comunității să fie armonia, buna cuviință și rânduiala (I Cor. 14, 40) izvorând toate din iubire, pocăință și iertare.

e) Norme precise cu privire la relațiile călugărului cu rudele de sânge, cu cei ce călătoresc, cu pelerinii, interogarea monahilor întorși din călătorii etc.

f) Instruirea novicilor se face de către cel rânduit de proestos (R.M. LIII; R.m. 292).

g) Norme precise privind pedepsele care se aplică celor ce greșesc (R.M. L). Pedepsa se aplică potrivit felului păcatului, vârstei celui ce a greșit, modului în care a greșit, dacă este vorba de o recidivă, stării morale a celui ce a greșit etc. Există și recomandări privind dispoziția sufletească la primirea pedepsei, relațiile fraților cu cel ce a greșit (R.M. LII). Proestosul însă hotărăște felul și modul cum se pedepsește cel ce a greșit. (R.m. 106)

i) Unitatea cinului monahal este avută în vedere atunci când Sf. Vasile recomandă întrunirea proestoșilor, pentru a se sfătui, în locuri și date convenite dinainte (R.M. LIV). Totodată, obștile sunt îndrumate a se ajuta reciproc.

j) O viziune avansată are Sf. Vasile despre medicină la care îndeamnă frații să apeleze (R.M. LV) considerând că „nu trebuie să fugi de aceasta (medicină, n.n.) dar nu e rațional a pune toată speranța în ea. În acest sens, Sf. Vasile consideră că bolile vin nu doar dintr-o dietă greșită sau unele accidente, ci uneori vin ca o încercare a credinței, precum și ca pedeapsă uneori menită a ne aduce vindecarea sufletului, în primul rând, și în al doilea rând, sănătatea trupească.

k) Recomandări precise ne sunt date cu privire la ieșirea din mănăstire (R.M. XXXVI), deși autorul consideră că cel ce a intrat în mănăstire nu trebuie să se mai întoarcă niciodată în lume, iar cel care totuși părăsește obștea

trebuie condamnat „ca un străin și vameș“ (R.m. 102; R.M. XXXVI)¹⁶.

În *concluzie*, inserăm opinia marelui patrolog Ioan Gh. Coman care scrie despre Sfântul Vasile cel Mare și opera sa cu conținut ascetic: „Organizator de geniu al monahismului chinovial, pe care l-a scos din starea confuză și instabilă de dinainte, Sfântul Vasile a imprimat acestui monahism o *structură* și un *etos* care durează până astăzi.

Principiile vasiliene generale stau la baza vieții monahale pancreștine. El a ținut monahismul pe orbita Bisericii și s-a opus cât a putut sectarismului ascetic, nevrând să se facă grupe separate și antagonice din credincioșii Bisericii¹⁷.

Rânduiala Cuviosului Benedict de Nursia

Viața Cuviosului Benedict (480-549)

Cuviosul Benedict („cel binecuvântat“) s-a născut în provincia Nursia, din părinți bogați.

Viața sa este descrisă de Sf. Grigorie cel Mare, în cartea a II-a a *Dialogurilor* sale despre părinții italieni.

Din tinerețe merge la Roma pentru studia științele, dar abandonează școala dorind mai cu seamă o viață închinată exclusiv lui Dumnezeu¹⁸.

La început s-a nevoit în localitatea Erofide împreună cu alți sihaștri, dar de teama slavei deșarte a fugit la Subiaco, 40 mile de Roma, ascunzându-se într-o peșteră naturală, săpată în stâncă, deasupra unui lac care se formează din izvoare ce țâșnesc din munți.

Monahul *Roman* îi aducea pâine din când în când și l-a îmbrăcat în haina monahală. Dar curând s-a dus vestea despre el până departe și mulți frați au venit la el căutând mântuire.

După ce unii frați, dintr-o mănăstire unde el introdusese reguli aspre, au vrut să-l otrăvească, Cuviosul Benedict a părăsit mănăstirea și a alergat la pustia cea iubită de el. Curând, el întemeiază 12 mănăstiri fiecare cu câte 12 frați. Crescând numărul fraților și dezgustat de uneltirile preotului Florențiu, Cuviosul Benedict se retrage la Muntele Cassino pe un platou întins, unde ridică celebra mănăstire *Monte Cassino*.

---

16. Arhid. prof. dr. Ioan N. Floca, *op.cit.*, p. 525.

17. Pr. prof. Ioan Gh. Coman, *Personalitatea Sf. Vasile, op. cit.*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1980, p. 49-50.

18. Ep. Teofan, *Vechile rânduieli monahale*, Dobrușa, Soroca, 1929, p. 665-667.

Aici, scrie biograful său, „a strălucit cuviosul cu facerile de minuni, cu vindecarea bolnavilor, cu tămăduirea celor îndrăciți, cu învierea morților, cu pătrunderea celor ascunse ale oamenilor și cu proorociile”¹⁹.

Cunoscându-și cu șase zile înainte sfârșitul, Cuviosul Benedict a poruncit să-i sape mormântul, s-a împărțit, apoi a murit, fiind îngropat în biserica Sfântul Ioan Botezătorul, ridicată pe locul templului lui Apollo.

Autorul biografiei Cuviosului Benedict afirmă că acesta este și autorul *Regulilor monahale* ce-i poartă numele, lucru vrednic de crezare. Scrierea sa se cuprinde în vol. 66 al JPM Patrologia latină.

În redactarea regulii sale, autorul însuși mărturisește că a cunoscut „Scrierile Sf. Părinți, cuvântările lor, viețile lor, precum și pravilele Sf. părinte al nostru Vasilie...”²⁰.

La această rânduială a Sf. Vasile se poate adăuga și cunoașterea (foarte probabilă) a rânduiei Cuviosului Pahomie cel Mare, dar și a celei păstrate sub numele Sf. Ioan Cassian, din care s-a inspirat.

Rânduiala pahomiană este amintită în mod indirect când se face referire la sistemul de organizare egiptean al obștilor, pe case, de câte 10 frați, sub conducerea unor decani, apoi de îndatoririle „praepositus”-lui, lucruri proprii pahomiene (p. 734, cap. *Despre praepositus și alegerea sa de către avva*).

Cu toate acestea, considerăm că *Rânduiala Cuviosului Benedict* este o lucrare unitară, care respiră spiritul autorului ei, o lucrare originală, dar și tradițională în aceeași măsură, întrucât nu aduce nimic împotriva tradiției vieții monastice vasiliene sau pahomiene în ceea ce are ea fundamental. Notele caracteristice, originale ale rânduiei sale rezidă în concluziile asupra acestei pravile.

Scopul scrierii acestei rânduiei este dat chiar de autor când întreabă: „Scrierile Sfinților Părinți, cuvântările lor, viața lor, precum și pravilele Sfântului părinte al nostru Vasile, oare altceva este decât zugrăvirea virtuții pentru cei ce bine viețuiesc și pentru monahii cei ascultători. Iar pentru noi, cei ce ne trăim viața rău, care suntem nepăsători și trândavi, au nu sunt ele ca o rușinare și muștrare?”

Așadar, frate, de voiești să ajungi în locașurile cerești, să te ostenești mai întâi să împlinești cu toată osârdia rânduiala de față, întâi pentru cei

---

19. Ep. Teofan, *op. cit.*, p. 667.

20. Ep. Visarion, *op. cit.*, p. 740.

începători, apoi cu grija lui Dumnezeu, te vei putea apuca și de cele mai înalte, a căror împlinire duce la vârful desăvârșirii²¹.

Structura rânduielii

Lucrarea se structurează pe 73 de capitole precedate de un cuvânt înainte adresat novicelui, celui care voiește să îmbrățișeze viața monahală.

În cap. I (p. 673), Cuviosul Benedict vorbește despre cele 4 feluri de călugări care existau în secolul său: *anahoreții* sau sihaștrii retrași în pustie, după ce timp mai îndelungat și-au exercitat forțele duhovnicești într-o mănăstire de obște, apoi *sarabaiții* care fără a fi puși la încercare, se asociază câte 2-3, „lucrând încă faptele veacului acestuia și fiind ca și plumbul pentru întipărirea păcatelor lor (...), urmând dorințele (inimilor) lor“ (p. 673).

Un alt fel de călugări, sau mai bine-zis pseudocălugări, sunt *girovagii* (rătăcitori) hoinărind tot timpul, petrecând prin chilii străine. Aceștia sunt, scrie Cuviosul Benedict, „cei mai josnici robi ai pântecelui și sunt mult mai răi decât sarabaiții...“ (p. 674).

În sfârșit, există și monahii angajați în *viața de obște* și pentru acest mod de viețuire monahicească pledează elocvent Cuviosul Benedict în lucrarea sa, combătând în același timp călugării rătăcitori și modul lor de viață, afirmând implicit superioritatea vieții de obște în stabilitate, chiar claustrare, față de viața anahoretică ori rătăcitoare care parazita corpul Bisericii creștine a secolului al VI-lea și nu numai.

Înainte de a prezenta regula sa ucenicilor, Cuviosul Benedict face un tablou al faptelor bune ce se cade a fi urmate, împlinite de monahi.

Cuviosul Benedict enumeră 72 de fapte bune, fiecare dintre ele fiind argumentate cu versete biblice. În fruntea tuturor faptelor bune este iubirea de Dumnezeu și de semenii, condiția bunei viețuiri în mănăstiri, dar și a dobândirii împărăției lui Dumnezeu, căci scrie:

1) „Mai întâi de toate să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău, din toată inima, din tot cugetul și cu toată puterea.

2) Apoi, pe aproapele ca pe tine însuși (Luca 10).

În continuare, autorul recomandă săvârșirea faptelor milei trupești (să hrănești pe cei flămânzi, să îmbraci pe cei goi, să cercetezi pe cei bolnavi, să îngropi pe cei morți, să ajuți la nevoie, să mângâi pe cel scârbit etc.).

Sunt enumerate apoi poruncile Legii Vechi: să nu ucizi, să nu furi, să nu fi mincinos, să nu preacurvești, să nu dai mărturie mincinoasă etc.

21. Ep. Teofan..., *op.cit.*, p. 740.

Urmează o serie de sfaturi scurte, adevărate sentințe duhovnicești:

- 11) Trupul să ți-l înfrânezi și să-l potolești;
- 21) Nimic să nu pui mai presus de dragostea lui Hristos;
- 28) Să vestești adevărul cu inima, dar și cu buzele;
- 30) Să nu obijduiești, ci să suferi obijduirile;
- 32) Să nu clevețești pe clevetitori, ci să-i binecuvântezi;
- 42) De vei vedea în tine un bine, atribuie-l lui Dumnezeu;
- 43) Iar cele rele, socotește-le faptele tale;
- 47) Să ai moartea înaintea ochilor tăi în toată ziua (Matei 24);
- 48) Asupra faptelor tale veghează în tot ceasul și
- 49) să nu te îndoiești că în tot locul te vede Dumnezeu;
- 50) Gândurile cele rele ce se suie la inimă îndată zdrobește-le de Piatra

- Hristos.

51) Și să le descoperi starețului;

59) Pofta trupească să nu o săvârșești și sfaturile voii sale să le urăști.

60) Supune-te poruncilor avveii întru toate, chiar dacă el ar face altfel (ceea ce să nu fie) aducându-ți aminte de cuvântul Domnului: „toate câte vă vor zice vouă, faceți-le și păziți-le; dar după faptele lor să nu faceți.“ (Matei 23, 3)

Și încheie zicând: „Iată armele artei duhovnicești cu care, dacă vom lucra ziua și noaptea neîncetat, în Ziua judecății ni se va da de la Dumnezeu acea răsplată și ne vom învrednici de acea fericire“ (p. 682)

Principalele *virtuți* ale monahului sunt trei: *ascultarea*, *tăcerea* și *smerenia*.

Despre *ascultare* scrie: „Ascultarea ce se dă celui mai mare, lui Dumnezeu i se dă, după cum El Însuși a zis: «Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine mă ascultă» (Luca 10,16). Și trebuie să izvorască din buna pornire a inimii că «pe dătătorul de bunăvoie îl primește Domnul»“ (II Cor. 9, 7).

Tăcerea este în regula benedictină virtute fundamentală. Rememorând spusa lui Solomon: „Din vorbă multă, nu vei scăpa de păcat“ (Pilde 10, 20) și aceea că: „Vindecarea limbii este pom de viață“ (Pilde 15,4), autorul pravilei restricționează la minimum folosirea cuvântului care se cuvine doar celui ce învață și mai puțin novicelui.

Fundamentat pe Sf. Scriptură, autorul deosebește 12 trepte ale smereniei, pe care trebuie să le parcurgă monahul. „Cela ce a urcat toate aceste trepte ale smereniei se suie până la acea dragoste a lui Dumnezeu, care gonește afară frica; și câștigând acea dragoste a lui Dumnezeu, toate câte le păzea

el cu greutate oarecare și cu teamă, începe a le păzi fără greutate în chip firesc, nu din teama gheenei, ci din dragoste către Hristos²².

Principiile organizării comunităților benedictine

1) Abordarea rugăciunii și a muncii cu un duh profund umanitar.

Rugăciunile de noapte aveau loc în timpul iernii (de la calendele lui noiembrie și până la Paști), *la ceasul al 8-lea (ora 2)*, „pentru ca frații să se odihnească îndeajuns“ (p. 690).

De asemenea, și structura slujbelor era de așa natură, încât vara, întrucât munca era mai grea, slujbele erau mai restrânse, însă iarna erau mai lungi. Hrana, de asemenea și băutura se dau ucenicilor după perioada anului și conform vârstei. Două feluri de fierturi se dădeau, apoi 400 de grame de pâine, fructe, precum și un pahar de vin, toate cu măsură și cu aprobarea avvei, evitându-se îmbuibarea și eliminând carnea dobitoacelor cu 4 picioare (710-711).

Aceeași grijă pentru om, cu posibilitățile sau cu neputințele sale, se oglindește și în modul săvârșirii muncilor, în administrarea pedepselor, în rânduiala odihnei etc.

Principalul accent cade pe latura umană a următorilor acestor reguli, evitându-se excesele de orice fel, manifestându-se o deosebită înțelegere pentru capacitățile omului.

Regula benedictină este infuzată profund și în orice capitol de o iubire caldă pentru om și pentru salvarea sa.

2) Preocuparea constantă pentru educația creștină și pentru instrucția fraților

Regula benedictină stipulează în mod expres ca frații să citească Sfânta Scriptură, precum și celelalte cărți sfinte zilnic, vreme de câteva ore. Cel care lenevea în această preocupare era supus pedepselor avvei. Această preocupare specială pentru citirea Sf. Scripturi a constituit un motiv deosebit de puternic pentru cunoașterea de către fiecare frate a Sfintei Scripturi și a cărților duhovnicești ale vremii, formându-se în acest fel monahi bine pregătiți duhovnicește, cunoscători ai Legii lui Dumnezeu. Istoricul iezuit Ludwig Hertling S.I scrie în *Istoria Bisericii Catolice* (Ed. Ars. Longa, Iași, 1998, p. 122): „Puține din valorile antichității ar fi ajuns până la noi dacă nu

---

22. *Idem.*, p. 690.

ar fi fost acei monahi grijulii, ai Evului Mediu, care în acel timp nu numai că erau singurele culte, dar și profitau de pacea mănăstirilor pentru a se dedica din ce în ce mai profund studiilor, fiind mereu în căutarea vechilor manuscrise, adunându-le, recopiindu-le și punându-le în circulație. Este meritul lor indiscutabil faptul că, astăzi cultura europeană are o legătură reală cu cea a vechilor romani și greci, spre deosebire de ce s-a întâmplat cu culturile Egiptului și Babilonului care pentru noi reprezintă o lume pierdută“.

Cuviosul Benedict nu-și propusese să formeze un nou ordin monastic în accepțiunea modernă a cuvântului, ci doar voia să ofere ucenicilor un ghid (o orientare exactă) pentru a dobândi împărăția cerurilor. Treptat, mănăstirile fondate de Sf. Columban care aveau o regulă sumară strictă lăsată de întemeietorul lor, vor adopta noua regulă benedictină.

Forma actuală a regulii benedictine este opera marilor personalități crescute în umbra zidurilor mănăstirii benedictine, care au adaptat regula primară condițiilor diferite de viață pe parcursul timpului.

3) Regula benedictină este una foarte precisă, exactă, simplă în modul de formulare astfel, încât să fie înțeleasă de orice începător și însușită cu ușurință. În acest sens, Sf. Benedict recomandă proestosului să citească de mai multe ori regula aceasta fraților spre evitarea confuziilor.

Spiritul exact, practic, judicios, preferința pentru lucruri concrete, care străbate ca un fir roșu regula benedictină, ilustrează pe de o parte spiritul concis și profund rațional și umanist al întemeietorului regulii, iar, pe de altă parte, are o influență hotărâtoare în formarea generațiilor succesive de călugări benedictini. În acest sens, istoricii laudă fără rezerve ordinul benedictin pentru echilibrul, sobrietatea, pasiunea pentru cultură, disciplina și spiritul practic al acestora.

4) Implicațiile sociale ale regulii benedictine nu sunt deloc de neglijat. Regula oferă îndrumări precise pentru integrarea în obște a copiilor de vârstă fragedă (cap. 30), a fraților care lucrează departe de biserică sau se află în călătorie (cap. 50), pentru primirea străinilor în obște (cap. 53), pentru primirea în mănăstire a preoților ce vor să viețuiască aici (cap. 60), reguli precise sunt scrise pentru copiii care urmează a fi închinați Domnului în mănăstire, atât din familiile bogate, cât și din cele sărace (cap. 59), reguli stricte pentru alegerea și atribuțiile portarului, dat fiind că acesta intră cel mai adesea în legătură cu pelerinii (cap. 66), pentru primirea monahilor străini de mănăstire (cap. 61) etc.

În relațiile monahilor cu ceilalți membri ai societății, se are în vedere pe

de o parte păstrarea pe cât este cu putință a rânduielilor specifice vieții din mănăstire (rugăciune, postire, înfrânarea în cuvânt, privire, hrană, băutură), pentru ca monahul să nu sufere vreo cădere, iar pe de altă parte, se urmărește cultivarea ajutorării semenilor, proclamarea unui crez creștin autentic.

5) Interesant este că regula benedictină cuprinde o serie foarte largă de epitimii sau pedepse care se aplică celor care se abat de la regulă. Pedepsele sunt în primul rând de natură spirituală, ca, de exemplu, a lua masa singur și la ore mai târzii decât ceilalți frați ori a nu lua legătura cu frații etc. (cf. cap. 23 și cap. 24).

Pe lângă aceste pedepse, sunt recomandate (lucru interesant, de altfel) și pedepse trupești, mai ales pentru copiii sub 15 ani (cap. 30).

Această măsură punitivă ne apare *astăzi* profund nepedagogică și mai puțin creștină, însă pentru secolul VI era probabil un lucru obișnuit și nu intriga pe nimeni și de aceea Cuviosul Benedict o recomandă.

Cuviosul Benedict, nume egal cu o epocă întreagă, este considerat fondatorul ordinului benedictin, fără ca autorul regulii benedictine să-și fi propus acest lucru. El este însă în același timp fondatorul abației occidentale în care stabilitatea, ordinea, disciplina, munca, tăcerea, studiul teologic constituie pilonii de rezistență ai acestui edificiu multiseclar.

Cuviosul Benedict are în centrul preocupărilor sale omul, monahul în ascensiunea sa către Dumnezeu. Regula sa constituie itinerarul exact de urmat pentru dobândirea împărăției cerurilor, deși trebuie precizat că se adresează novicilor. Cei experimentați nu mai au nevoie de o regulă anume, situându-se practic deasupra oricărei reguli.

Concluzii

Cunoașterea regulii vasilienne pentru ortodocși și a celei benedictine pentru catolici constituie atât o datorie, cât și o sursă permanentă de întinerire, de înviore a vieții monahale în Biserică.

Sf. Vasile, spirit uriaș al secolului IV, a sintetizat pravilele călugărești din secolele precedente, topindu-le, apoi turnându-le în tiparul convingerilor sale, alimentate de Revelația dumnezeiască.

Similitudini evidente există între regula vasiliană și cea benedictină, explicate prin experiența duhovnicească asemănătoare celor doi întemeietori, precum și scrierile ascetice pe care ei le-au asimilat.

Raportarea constantă la izvoarele limpezi ale începutului monahismului și la primele și cele mai pertinente pravile monahale este în măsură să aducă

o permanentă înnoire a vieții monahale și, implicit, o înmprospătare a vieții și a valorilor Bisericii.